

**A BAKTAY ERVIN GIMNÁZIUM
HELYI TANTERVE
NAT 2020**

ÉNEK-ZENE

TARTALOMJEGYZÉK

Hat évfolyamos gimnáziumi osztály	3
Célok, feladatok, fejlesztendő területek	3
7. évfolyam.....	4
8. évfolyam.....	10
9. évfolyam.....	16
10. évfolyam.....	22
Négy évfolyamos gimnáziumi osztályok.....	29
Célok, feladatok, fejlesztendő területek	29
9. Évfolyam	31
10. Évfolyam	37
Középszintű érettségi előkészítő	44
11. évfolyam.....	44
12. évfolyam.....	50

Hat évfolyamos gimnáziumi osztály

Célok, feladatok, fejlesztendő területek

Az ének – zene tanításának célja, hogy a művészet személyiségformáló erejét a tanulók számára „én-közelbe” hozza. Az integrált személyiség testi-lelki-szellemi fejlődésében ez az eszköz mással nem pótolható. Rövid távú cél a zene megszerettetése, a zenei kifejezőeszközök megismertetése, a befogadás, reprodukció, produkció előkészítése, amely folyamat hosszú távon az érzelmi intelligencia egészséges fejlődését eredményezi. Ezért az ismeretszerző funkciók mellett kiemelt feladat a zene örömszerző, az egész embert formáló katartikus élményt magában rejtő, preventív és szocializáló lehetőségeinek felhasználása a tanítás során. A szűkös időkeret ellenére is fontos a közösségi zenei tevékenység megszervezése, amely ráirányítja a tanulók figyelmét az egymásra figyelés, az empatikus készség fontosságára.

Kiemelt fejlesztési feladata a tárgynak, hogy a zenével való találkozás során elősegítse az egyén belső érzelmvilágának megértését, valamint, hogy az önkifejezés nem nyelvi jeleire is megtanítsa a diákokat. A népzenei, műzenei dalanyag módot ad a verbális kifejezési eszköztár építésére. A magyar és más nemzetek népzenejének megismerése szervesen kapcsolódik a nép- és honismeret tematikáihoz, a magyar és más népek népművészetének, kultúrtörténeti szokásainak megismeréséhez, értékeik befogadásához.

A különféle korstílusokat és műfajokat felölelő zeneirodalmi remekművek hallgatása az értő befogadásra neveléssel, és a személyes érzelmi érintettség során válik a tanulók sajátjává. Mindez feltételezi az elemző képesség fejlesztését, a mögöttes tartalmak megértését, a kommunikáció fejlettségét. Az ének – zene tantárgy tanításának kiemelt célja az is, hogy lehetőséget teremtsen a társművészetekkel és a művelődéstörténet más területeivel való kapcsolatteremtésre, az összefüggésekre való rálátást elősegítve.

Tanári feladatunk az igényes választás segítése, az ízlés formálása, a kritikai szemlélet kialakítása és ilyen értelemben is a környezettudatosság fejlesztése. A több éves nevelési folyamatban a tudatos vezetői irányítás mellett egyre inkább figyelni kell arra, hogy az önálló tanulás képességgé fejlődjön, és természetes igénnyé váljon.

A művészeti nevelés elsődleges funkciója a teljes személyiség fejlesztése, a felnőttléti szerepeire való érzelmi felkészülés, a lelki egészség tudatos ápolása, a pszichés energiák feltöltődését szolgáló művészi zene segítségével.

A zenei jelrendszerek megismerése és alkalmazása a zene megértését, befogadását segíti. A magyar népzene, a nemzeti hagyományok, a zenetörténeti korszakok legfontosabb jellemzőinek megismerésén keresztül önálló zenei világkép alakul ki, fejlődik a kritikai képesség, a nemzeti identitástudat.

Cél, hogy a tanulók a zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódjanak korunk kulturális sokszínűségében, értelmezni tudják a zene különféle funkcióit, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepét. A zenehallgatás feladata elsősorban a tájékozódás, az összefüggések, a zenei fejlődés láttatása, az önálló gyűjtőmunkára és véleményalkotásra készítés. Szerepe a művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése.

A zenepedagógiai tevékenység részben a tanulók iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve, adott esetben, zenei gyakorlatára épül.

A kerettantervek által előírt tartalmak a tantárgyak számára rendelkezésre álló időkeret kilencven százalékát fedik le.

7. évfolyam

36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	<p>A tanulók képesek népdalokat, történeti éneket, valamint műzenei idézeteket emlékezetből, a–e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után vagy kottaképről előkészítve megtanulni.</p> <p>Többszólamú éneklési készségük fejlődik. Képesek csoportosan egyszerű kánonokat megszólaltatni.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése. Többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvények éneklése: magyar népdalok, más népek dalai. Az énekhang további képzése egy- és többszólamú gyakorlatokkal, figyelve a tanulók egyéni hangfejlődésére (mutálás).</p> <p>A dalok, zenei idézetek metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p> <p>A többszólamú éneklés fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Éneklési készség fejlesztése: Beéneklő gyakorlatok az óra anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, szolmizálva g–f” hangterjedelemben. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás.</p> <p>Többszólamú éneklési készség fejlesztése: Kétszólamú reneszánsz, illetve barokk művek/műrészletek/ kánonok, orgánumok megszólaltatása. Dalos válogatás a bécsi klasszikus kor és a romantika szemelvényeiből.</p> <p>A daltanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni daltanítás. - Daltanulás kottaképről előkészítve. <p>Zenei anyag: <i>Népzene:</i> Válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (10 magyar népdal éneklése). Magyar népballadák (1 ballada éneklése). <i>Magyar történeti énekek:</i> Históriás énekek (1 dallam).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> régies kifejezések, szövegértés.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Középkori, reneszánsz énekek, barokk művek, műrészletek, más népek dalai eredeti nyelven. Helyes kiejtés, szövegértés.</p>

<p><i>Műzenei példák (4-5 ének, idézet) a középkor, reneszánsz, barokk, bécsi klasszikus, romantikus korból, a XX. század és napjaink zenéjéből:</i></p> <p>A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: gregorián énekek, trubadúr dalok, áriák, zenei szemelvények, témarészletek a reneszánsz, barokk <i>bécsi klasszikus, romantikus</i> korból és a XX. század, illetve napjaink zenéjéből (az áriák/dalok hangszerkísérettel, lehetőség szerint eredeti nyelven). Népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai.</p>		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdalfeldolgozás, ballada, históriás ének, gregorián ének, trubadúr dallam.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, formaérzék, többszólamú alapkészségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése a zenei stílus- és formaérzék elsődlegességével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Generativitás fejlesztése: Aszimmetrikus, aranymetszés arányai szerint épülő, és aleatorikus zenei egységek megfigyeltetése és tudatosítása. Megadott zenei anyagokhoz variációk (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) fűzése. Augmentálás, diminuálás. Szimmetriát, aszimmetriát, aranymetszést, tükröződést ábrázoló képi és tárgyi alkotásokhoz dallam és ritmus társítása.</p> <p>Hallásfejlesztés: Megadott dallam éneklése oktáv- és kvintpárhuzamban – orgánium technika. Rögtönzés dúr-moll hangnemekben, szekvencia alkotása és megszólaltatása. Átmenet nélküli dinamikai változások (forte, piano) érzékeltetése <i>kreatív</i> gyakorlatokkal.</p> <p>Ritmikai készség fejlesztése: Énekléssel megismert ritmusfordulatokhoz kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkal, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Ritmusimprovizáció, ritmuskánon.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Tükrözés, szimmetria, aszimmetria, aranymetszés.</p> <p><i>Matematika:</i> párhuzam, tükrözés, arányok.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Augmentáció, diminúció, aszimmetrikus ütem, aranymetszés, aleatória, oktáv- és kvintpárhuzam, orgánium.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 5 óra

Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének, partitúrájának követése alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában történik.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése. 2/4, 3/4, 6/8, Alla breve.</p> <p>Felismerő kottaolvasás: Tanult dallam, zenemű felismerése kottaképről, követése partitúrából.</p> <p>Hangközök: Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim ismerete, felismerése kottaképről.</p> <p>Hangsorok, hangnemek, harmóniák: Dúr és moll és modális hangsorok. Hangnemek 2#–2b-ig, párhuzamos hangnemek.</p> <p>További zeneelméleti ismeretek: A kottában előforduló, zenei előadásra vonatkozó tempó-, dinamikai és előadási jelek értelmezése.</p>		<i>Matematika: törtek.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	2/4, 3/4, 6/8, Alla breve. Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim. Modális hangsorok.	

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A tanulók felismerik a tanult zenei korszakokhoz kapcsolódó zenei formákat és műfajokat. Képesek az énekes hangfajok, a népi és klasszikus hangszeres együttesek, a különböző hangszerek hangzásának megkülönböztetésére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok

<p>A figyelem képességének fejlesztése: A figyelem időtartamának növelése összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag segítségével. Zenei megfigyelésre koncentráló feladatok.</p> <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése: Hangszínhallás további fejlesztése új hangszerek megfigyeléséhez kapcsolódóan: cimbalom, lant, csembaló, orgona, szaxofon. Tanult dallamok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában.</p> <p>Intellektuális munka: Zenei elemzés a következő fogalmak használatával: homofon és polifon szerkesztésmód, imitáció, monotematika, konszonancia, diszszonancia, szekvencia. Partitúrákövetés. A zenei formálás, arányok grafikus ábrázolása. Különböző karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése és jellemzése.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Zenetörténeti korszakok, zeneszerzői életrajzok. Gregorián zene, trubadúr költészet, reneszánsz kórusmuzsika (madrigál, motetta, mise), barokk vokális (korál, kantáta, oratórium, passió, opera) és hangszeres (szvit, concerto, concerto grosso, fuga) műfajok. A népzene feldolgozási módjai Bartók és Kodály művészetében. A kelet-európai népek népzeneje. Műzene és népzene eltérő hangszerhasználata, az eltérések megfigyelése. Ösztönzés ismeretszerző tevékenységre: összefüggések keresése a zenei stíluskorszakok, a történelmi események és a zeneművek között, önálló vagy csoportos gyűjtőmunka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori egyházi és világi költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi és művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Középkori, reneszánsz énekek, barokk művek, műrészletek, más népek dalai eredeti nyelven. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Földrajz:</i> európai népek és más kontinensek népeinek zenéje.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti és zenetörténeti stíluskorszakok találkozása.</p>
---	--

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Homofónia, polifónia, imitáció, monotematika, konszonancia, diszszonancia, szekvencia. Madrigál, motetta, mise, korál, kantáta, oratórium, passió, opera, szvit, concerto, concerto grosso, fuga.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás II. Zenehallgatás	Órakeret 7 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A művek befogadása, elemzése motivációt nyújt hangversenylátogatásra, a kompozíciók újbóli meghallgatására. A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva, a tanulók érdeklődését felkeltve törekvés a zeneirodalom további műveinek megismerésére.</p>
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan:</p> <p><i>Népzene:</i> A tanult népdalok, balladák felvételei, népi hangszerek megismertetése felvételtől, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb. Nemzetiségeink hagyományai és néptáncai. Európán kívüli kultúrák népzeneje (pl. Ausztrália, Peru, Japán, afrikai országok).</p> <p><i>Zeneirodalmi szemelvények a középkor, reneszánsz, barokk korból, a XX. század és napjaink zenéjéből:</i> A középkor és a reneszánsz zenéje: gregorián, trubadúr ének, orgánium Madrigálok, misék, motetták Bach, J. S.: János passió – részletek Bach, J. S.: Ein feste Burg ist unser Gott, BWV 80 – részletek Bach, J. S.: 3. Brandenburgi verseny, BWV 1048 – 1. és 3. tétel Bach, J. S.: C-dúr prelúdium és fuga, BWV 846 (Wohltemperiertes Klavier I.) Händel, G. F.: Messiás (Messiah), HWV 56 – részletek Händel, G. F.: Vízi zene vagy Tűzijáték szvit – részletek Purcell, H.: Artúr király (King Arthur) – részletek</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori egyházi és világi költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi és művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Középkori, reneszánsz énekek, barokk művek, műrészletek, más népek dalai eredeti nyelven. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Földrajz:</i> európai népek és más kontinensek népeinek zenéje.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti és zenetörténeti stíluskorszakok találkozása.</p>
<p>Vivaldi, A.: A négy évszak – részletek Kodály Z.: Kállai kettős A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételtől (audio, videó).</p> <p>A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek</p>	

kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Gregorián, trubadúr ének, orgánium, madrigál, mise, motetta, korál, kantáta, oratórium, passió, opera, szvit, concerto, concerto grosso, fűga
A továbbhaladás feltételei	<p><i>Éneklés</i> 10 magyar népdal megszólaltatása emlékezetből.</p> <p><i>Zenehallgatás</i> Megkülönböztetik a cimbalom, lant, csembaló, orgona, szaxofon hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 4-5 alkotást/műrészletet ismernek.</p> <p><i>Improvizáció</i> Dallamalkotás a népdalok megtanult dallam- és formaalkotási törvényszerűségei alapján (megadott kezdősorokkal). Zenei olvasás-írás Tájékozódás a kottában: zeneművek (témák, szólamok) követése kottából. Dúr és moll hangnemek azonosítása kottaképről 2# – 2b-ig.</p>
A fejlesztés várt eredményei	<p>A tanulók képesek 10 népdalt, balladát, históriás éneket több versszakkal, valamint 1-2 műzenei idézetet előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik. Képesek csoportosan egyszerű orgániumokat megszólaltatni.</p> <p>Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást.</p> <p>Felismerik és megszólaltatják a tanult zenei elemeket (metrum, dinamikai jelzések, ritmus, dallam).</p> <p>Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk.</p> <p>Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni.</p> <p>Fejlődik hangszínhallásuk. Megkülönböztetik a cimbalom, lant, csembaló, orgona, szaxofon hangszínét. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.</p> <p>A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 10-13 alkotást/műrészletet ismernek.</p>

8. évfolyam

36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	<p>A tanulók képesek népdalokat, történeti éneket, valamint műzenei idézeteket emlékezetből, a–e” hangterjedelemben több versszakkal, csoportosan előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után vagy kottaképről előkészítve megtanulni.</p> <p>Többszólamú éneklési készségük fejlődik. Képesek csoportosan egyszerű kánonokat megszólaltatni.</p>	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	<p>A dalkincs ismétlése és folyamatos bővítése. Többféle zenetörténeti stílusból válogatott szemelvények éneklése: magyar népdalok, más népek dalai, kiegészítve a magyar populáris zene műfajaiból válogatott néhány példával. Az énekhang további képzése egy- és többszólamú gyakorlatokkal, figyelve a tanulók egyéni hangfejlesztésére (mutálás).</p> <p>A dalok, zenei idézetek metrumára, ritmikájára és dallamára vonatkozó megfigyelések megfogalmazása.</p> <p>A többszólamú éneklés fejlesztése.</p>	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Éneklési készség fejlesztése: Beéneklő gyakorlatok az óra anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, szolmizálva g–f” hangterjedelemben. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás.</p> <p>Többszólamú éneklési készség fejlesztése: Kétszólamú reneszánsz, illetve barokk művek/műrészletek/ kánonok, orgánumok megszólaltatása.</p> <p>A daltanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni daltanítás. - Daltanulás kottaképről előkészítve. <p>Zenei anyag: <i>Népzene:</i> Válogatás régi rétegű és új stílusú népdalokból (10 magyar népdal éneklése). <i>Magyar történeti énekek:</i> Históriás énekek (1-2 dallam).</p> <p><i>Műzenei példák (4-5 ének, idézet) a középkor, reneszánsz, barokk korból, a XX. század és napjaink zenéjéből:</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> régies kifejezések, szövegértés.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Középkori, reneszánsz énekek, barokk művek, műrészletek, más népek dalai eredeti nyelven. Helyes kiejtés, szövegértés.</p>

A zenehallgatási anyaghoz kapcsolódó énekes anyag: gregorián énekek, trubadúr dalok, áriák, zenei szemelvények a reneszánsz, barokk korból és a XX. század, illetve napjaink zenéjéből (az áriák/dalok hangszerkísérettel, lehetőség szerint eredeti nyelven). Népdalok 20. századi vagy mai feldolgozásai. Példák a populáris zenéből.		
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népdalfeldolgozás, ballada, históriás ének, gregorián ének, trubadúr dallam.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Ritmus- és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, formaérzék, többszólamú alapkészségek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A kialakított készségek továbbfejlesztése a zenei stílus- és formaérzék elsődlegességével.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Generativitás fejlesztése: Aszimmetrikus, aranymetszés arányai szerint épülő, és aleatorikus zenei egységek megfigyeltetése és tudatosítása. Meadott zenei anyagokhoz variációk (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) fűzése. Augmentálás, diminuálás. Szimmetriát, aszimmetriát, aranymetszést, tükröződést ábrázoló képi és tárgyi alkotásokhoz dallam és ritmus társítása.</p> <p>Hallásfejlesztés: Meadott dallam éneklése oktáv- és kvintpárhuzamban – orgánium technika. Rögtönzés dúr-moll hangnemekben, szekvencia alkotása és megszólaltatása. Átmenet nélküli dinamikai változások (forte, piano) érzékeltetése <i>kreatív</i> gyakorlatokkal. Skálák és hangzatok szerkesztése és megszólaltatása.</p> <p>Ritmikai készség fejlesztése: Énekléssel megismert ritmusfordulatokhoz kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Aszimmetrikus hangsúlyozású, szinkópáló ritmusgyakorlatok alkotása és reprodukálása. Ritmuskánon ritmushangszerek használatával.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Tükrözés, szimmetria, aszimmetria, aranymetszés.</p> <p><i>Matematika:</i> párhuzam, tükrözés, arányok.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Augmentáció, diminúció, aszimmetrikus ütem, aranymetszés, aleatória, oktáv- és kvintpárhuzam, orgánium.
--------------------------------	---

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A tanult ritmikai és dallami elemek felismerése kottaképről és azok alkalmazásának és újraalkotásának képessége.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	További ritmikai, metrikai és dallami elemek elsajátításával a zenei reprodukció fejlesztése. Felismerő kottaolvasási képesség fejlesztése egy-egy meghallgatott zenemű kottaképének, partitúrájának követése alapján.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>A zeneelméleti ismeretek megszerzése az előkészítés – tudatosítás – gyakorlás/alkalmazás hármasságában történik.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum: A hangsúlyos és hangsúlytalan ütemegységek megkülönböztetése az aszimmetrikus ütemekben. Ütemmutatók, ütemfajták: 5/8, 7/8, 8/8. Alla breve.</p> <p>Felismerő kottaolvasás: Tanult dallam, zenemű felismerése kottaképről, követése partitúrából.</p> <p>Hangsorok, hangnemek, harmóniák: Dúr és moll harmónia, vezetőhang. Kromatika, egészhangúság. Atonalitás, Reihe.</p> <p>További zeneelméleti ismeretek: A kottában előforduló, zenei előadásra vonatkozó tempó-, dinamikai és előadási jelek értelmezése. XX. század és napjaink notációja. Dodekafon szerkesztés, aleatória.</p>		<i>Matematika: törtek.</i>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	5/8, 7/8, 8/8, Alla breve. Kis és nagy szext, kis és nagy szeptim. Modális hangsorok, egészhangúság, atonalitás, dodekafónia, Reihe, aleatória.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	A tanulók felismerik a tanult zenei korszakokhoz kapcsolódó zenei formákat és műfajokat. Képesek az énekes hangfajok, a népi és klasszikus hangszeres együttesek, a különböző hangszerek hangzásának megkülönböztetésére.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag befogadásához szükséges kompetenciák fejlesztése.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Kapcsolódási pontok
<p>A figyelem képességének fejlesztése: A figyelem időtartamának növelése összetettebb, hosszabb, fokozott koncentrációt igénylő zenei anyag segítségével. Zenei megfigyelésre koncentráló feladatok.</p> <p>A hangszínhallás és a többszólamú hallás fejlesztése: Hangszínhallás további fejlesztése. Tanult dallamok felismerése különböző hangszerek megszólaltatásában.</p> <p>Intellektuális munka: Zenei elemzés a következő fogalmak használatával: homofon és polifon szerkesztésmód, imitáció, monotematika, konszonancia, diszszonancia, szekvencia. Partitúrákövetés. A zenei formálás, arányok grafikus ábrázolása. Különböző karakterek zenei ábrázolásának megfigyeltetése és jellemzése.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő kiegészítő ismeretek: Zenetörténeti korszakok, zeneszerzői életrajzok. XX. század és napjaink zenéje: impresszionizmus a festészetben és a zenében; atonalitás, dodekafónia (Reihe-technika); folklórizmus; aleatória. A népzene feldolgozási módjai Bartók és Kodály művészetében. A kelet-európai népek népzeneje. Műzene és népzene eltérő hangszerhasználata, az eltérések megfigyelése. A populáris dalok zenei jellemzőinek megfigyelése a következő szempontok alapján: forma, szöveg, szövegábrázolás, dallami jellemzők, ritmikai elemek, hangszerelés, dallami díszítés, különleges előadói megoldások. Ösztönzés ismeretszerző tevékenységre: összefüggések keresése a zenei stíluskorszakok, a történelmi események és a zeneművek között, önálló vagy csoportos gyűjtőmunka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori egyházi és világi költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi és művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Középkori, reneszánsz énekek, barokk művek, műrészletek, más népek dalai eredeti nyelven. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Földrajz:</i> európai népek és más kontinensek népeinek zenéje.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti és zenetörténeti stíluskorszakok találkozása.</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Homofónia, polifónia, imitáció, monotematika, konszonancia, diszszonancia, szekvencia. Zenei impresszionizmus, atonalitás, dodekafónia, Reihe, aleatória, folklórizmus, populáris zene.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás II. Zenehallgatás	Órakeret 8 óra
Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A művek befogadása, elemzése motivációt nyújt hangversenylátogatásra, a kompozíciók újbóli meghallgatására. A népzene tárházából és a megjelölt korok zeneműveiből válogatva, a tanulók érdeklődését felkeltve törekvés a zeneirodalom további műveinek megismerésére.</p>
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p> <p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan:</p> <p><i>Népzene:</i> A tanult népdalok, balladák felvételei, népi hangszerek megismertetése felvételtől Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb.</p> <p><i>Zeneirodalmi szemelvények a XX. század és napjaink zenéjéből:</i> Debussy, C.: Gyermekkkuckó – részletek Ravel, M.: Bolero Bartók B.: Concerto – részletek Bartók B.: A kékszakállú herceg vára – részletek Kodály Z.: Székelyfonó – Görög Ilona balladája Kodály Z.: Psalmus Hungaricus Kodály Z.: Kállai kettős Emerson-Lake-Palmer: Egy kiállítás képei (Pictures at an Exhibition) Presser Gábor, Kocsák Tibor, a Szörényi-Bródy szerzőpáros és más magyar szerzők egy-egy zenés színpadi művének részlete, pl. István, a király A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód.</p>	<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p> <p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> középkori egyházi és világi költészet, szövegelemzés.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi és művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> Középkori, reneszánsz énekek, barokk művek, műrészletek, más népek dalai eredeti nyelven. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Földrajz:</i> európai népek és más kontinensek népeinek zenéje.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti és zenetörténeti stíluskorszakok találkozása.</p>

<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>jazz, pop, rock, musical.</p>
---------------------------------------	----------------------------------

<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p>A tanulók képesek 10 népdalt, balladát, históriás éneket több versszakkal, valamint 4-5 műzenei idézetet előadni. Képesek kifejezően, egységes hangzással énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni. Többszólamú éneklési készségük fejlődik. Képesek csoportosan egyszerű orgánumokat megszólaltatni. Kreatívan vesznek részt a generatív játékokban és feladatokban. Érzik az egyenletes lüktetést, tartják a tempót, érzékelik a tempóváltozást. Felismerik és megszólaltatják a tanult zenei elemeket (metrum, dinamikai jelzések, ritmus, dallam). Fejlődik zenei memóriájuk és belső hallásuk. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közti összefüggéseket. Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket. A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 10-13 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek. A zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódnak korunk kulturális sokszínűségében.</p>
<p>A továbbhaladás feltételei</p>	<p>Éneklés Részvétel a csoportos éneklésben, előadásban, dalanyag bővítése 4-5 énekes szemelvénnel. Tudja a hallott zeneműveket elhelyezni a megfelelő zenetörténeti korszakban. Könnyű dallamok, ritmusok olvasása-írása. Ismerni kell a hangszerek alapvető jellegzetességeit. A generatív tevékenységek eredményeként érzékelni, felismerni a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közti összefüggéseket. Megismerni és értelmezni a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket. A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 4-5 alkotást/műrészletet felismerni</p>

9. évfolyam

36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I.	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési készségek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség fejlesztése a tanult dalanyagon keresztül. Dalkincsbővítés, a motivált éneklés kialakítása helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Éneklési készség fejlesztése: Beéneklő gyakorlatok az óra anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, az anyag nehézségétől függően szolmizálva is, g–f’ hangterjedelemben. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás.</p> <p>Többszólamú éneklési készség fejlesztése: Egyszerű két-, esetleg háromszólamú művek/műrészletek/kánonok megszólaltatása.</p> <p>A daltanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni daltanítás. - Daltanulás kottaképről előkészítve. <p>Zenei anyag:</p> <p><i>10 népdal, népzenei anyag:</i> Magyar népzene történeti rétegei Paksa Katalin felosztása szerint (Paksa Katalin: Magyar népzene-történet, Balassi Kiadó, 2008)</p> <p><i>6-8 mű, műrészlet a zenetörténeti stíluskorszakok szemelvényeiből válogatva.</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népdalok, népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> Más népek dalai eredeti szöveggel. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti és zenetörténeti stíluskorszakok találkozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>A dal műfaji sokszínűsége:</i> népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal. A zenetörténet további vokális és hangszeres műfajai.</p>	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 5 óra

Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, többszólamú alapkészségek. Fejlett zenei memória és belső hallás.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A tanulóknak rejlő kombinatív, próbálkozó, felfedező kedv kiaknázása a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének szintjén. Törekvés a zenei mondanivaló verbális kifejtésére vagy az átkódolásra más művészeti ág kifejezési eszközeibe.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Generativitás fejlesztése: Megadott zenei anyagokhoz variációk (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) fűzése. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalmak (pontok, vonalak, ívek, foltok, alakok, mozgás, méretek, arányok, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány színek, fény, árnyék stb.) párhuzamba állítása a zenével. Az alkotásokhoz dallam és ritmus társítása. Ritmikai készség fejlesztése: Énekléssel megismert ritmusfordulatokhoz kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel.</p> <p>Dallam: A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója magyar és idegen nyelvű művekben.</p> <p>Komponálás és rögtönzés: Egyszerű ritmus- dallam- és harmóniakíséret (osztinató, dudabasszus, orgonapont) alkotása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg, hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon, arányokon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalomalkotás.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Prozódia. Osztinató, dudabasszus, orgonapont. Pont, vonal, ív, folt, alak, mozgás, méret, arány, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány szín, fény, árnyék.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek	Órakeret 4 óra
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek. Grafikus notáció és ötvonalas rendszer olvasása.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek elmélyítése, rendszerezése. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel, kottaolvasással történik.	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek: A zenei írásbeliség kialakulásának főbb állomásai. Kulcsok (F- és C-kulcsok), neumák, négyvonalas rendszer, quadrát notáció, tabulatúra a megismerés szintjén.</p> <p>Partitúrakövetés: Vokális és hangszeres partitúrák megismerése: - szólamok elrendeződésének ismerete; - előadói jelek és utasítások értelmezése.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum, tempó: A magyar néptáncok, reneszánsz és barokk táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése a tánc típusok tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> Vizuális jelek és jelzések használata. Iniciálé.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kulcsok, neuma, négyvonalas rendszer, quadrát notáció, tabulatúra, partitúra, tánc típusok.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények. Fejlett formaérzék, hangszínhallás. Ismerik a hangszerek és énekhangok, a zenei együttesek hangszínét, alapvető jellegzetességeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zene különféle funkcióinak, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepének, megjelenésének értelmezése..	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Intellektuális munka: Partitúrakövetés. A zene stiláris és formai elemzése. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő szempontrendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zene kapcsolatainak feltárása a társ művészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével. - Az egyházzene kapcsolata a liturgiával, zenei élet a főúri 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellemés karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi</i></p>

<p>rezidenciákon és a nyilvános koncerttermekben, operaházakban.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zene funkciói (művészi zene - szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). - Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor. <p>Ismeretszerző tevékenység önálló vagy csoportos gyűjtőmunka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával, pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - összefüggések keresése a zenei stíluskorszakok, a történelmi események és a zeneművek között; 		<p><i>és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelvű zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művészi zene – szórakoztató zene; liturgikus zene; ünnepi zene, tánc, alkalmazott zene. Átköltés, átdolgozás, feldolgozás.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás II. Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 9 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult zeneművek részleteinek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Zenehallgatás kottakép-követéssel, a témák azonosításával, az előadói jelek és utasítások megvalósulásának megfigyelésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ISMERETEK, STÍLUSOK, MŰFAJOK, FORMÁK</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i> Népdal, hangszeres népzene, népies műdal, nemzetiségek zenéje, más népek népzeneje. A népdalok szimbolikája. A magyar táncművészet.</p> <p><i>Műzene:</i> <i>Középkor és reneszánsz:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - gregorián, orgánumok; - reneszánsz műfajok: mise, motetta, madrigál, más a cappella műfajok; - reneszánsz hangszeres tánczene; 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p>

- ismeretek: zsoltár, himnusz, homofónia – polifónia; lanttabulatúra.

Barokk:

- vokális zene: az opera, oratórium, kantáta, korál, passió;
- hangszeres műfajok: szvit, concerto, concerto grosso, fúga;
- ismeretek: concertálás, basso continuo, monódia, recitativo, ária, turba.

Bécsi klasszicizmus:

- klasszikus zenei formák: egy- két-, háromtagú formák, szonátaforma, triós forma, rondóforma, variációs forma;
- műfajok: dal, opera, szonáta, vonósnégyes, szimfónia, versenymű.

ZENEHALLGATÁSI ANYAG

Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan:

Népzene, magyar zenetörténet:

A tanult népzenei anyagok felvételről, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás:

Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb.

Klasszikus zeneirodalmi szemelvények a középkor, reneszánsz, barokk korból, a XX. század és napjaink zenéjéből:

Gregorián énekek, korálok

Palestrina, G. P. da: Missa Papae Marcelli – Kyrie

Monteverdi, C.: Poppea megkoronázása – részletek

Bach, J. S.: János-passió – részletek

Bach, J. S.: c-moll passacaglia és fúga, BWV 582

Beethoven, L. van: IX. (d-moll) szimfónia – zárótétel

Haydn, J.: „Kaiser” (Császár) – quartett – II. tétel

Mozart, W. A.: Figaro házassága – részletek

A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételről (audio, videó).

A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.

Idegen nyelv:

eredeti nyelvű zenei példák megértése.

Vizuális kultúra:

zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.

Informatika:

Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.

Kulcsfogalmak/ fogalmak	A fent említett műfajok, formák, ismeretek a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva.
A továbbhaladás	<i>Éneklés</i> 10 újabb népdal, műdal, műzenei részlet, könnyebb kórusmű-részlet

<p>feltételei</p>	<p>énekes reprodukálása emlékezetből (mutatók más feladatot oldanak meg)</p> <p><i>Zenehallgatás</i></p> <p>A középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus zenei stílusainak felismerése a zeneművek hallgatása során a zene és a társművészetek kapcsolataira utaló példák felsorolása</p> <p><i>Improvizáció</i></p> <p>Aszimmetrikus ütemű ritmusok rögtönzése megadott ritmus- és dallamkészlettel.</p> <p><i>Zenei olvasás- írás</i></p> <p>Egyszerű aszimmetrikus ütemű ritmusok és dallampéldák megszólaltatása.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p>A tanulók képesek 10 népzenei, valamint 3-4 műzenei idézetet részben kottából, részben emlékezetből csoportosan előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni. Képesek egyszerű kétszólamú kórusműveket vagy azok részleteit, kánonokat megszólaltatni.</p> <p>Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni.</p> <p>Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.</p> <p>A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közti összefüggéseket.</p> <p>Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket.</p> <p>A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 10-13 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek.</p> <p>A zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódnak korunk kulturális sokszínűségében.</p>

10. évfolyam

36 óra

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban és 9. osztályban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési készségek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség fejlesztése a tanult dalanyagon keresztül. Dalkincsbővítés, a motivált éneklés kialakítása helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Éneklési készség fejlesztése: Beéneklő gyakorlatok az óra anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, az anyag nehézségétől függően szolmizálva is, g–f’ hangterjedelemben. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás.</p> <p>Többszólamú éneklési készség fejlesztése: Egyszerű két-, esetleg háromszólamú művek/műrészletek/kánonok megszólaltatása.</p> <p>A daltanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni daltanítás. - Daltanulás kottaképről előkészítve. <p>Zenei anyag: <i>10 népdal, népzenei anyag:</i> Jeles napok, ünnepi szokásdalok (Magyar Népzene Tára II.) Táncházak dalai Más népek dalai</p> <p><i>6-8 mű, műrészlet a zenetörténeti stíluskorszakok szemelvényeiből válogatva.</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népdalok, népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> Más népek dalai eredeti szöveggel. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti és zenetörténeti stíluskorszakok találkozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>A dal műfaji sokszínűsége:</i> népdal, műdal, egyházi és világi dal, romantikus dal, dal a szórakoztató zenében. A zenetörténet további vokális és hangszeres műfajai.</p>	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, többszólamú alapkészségek. Fejlett zenei memória és belső hallás.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulóknak rejlő kombinatív, próbálkozó, felfedező kedv kiaknázása a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének szintjén. Törekvés a zenei mondanivaló verbális kifejtésére vagy az átkódolásra más művészeti ág kifejezési eszközeibe.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Generativitás fejlesztése: Megadott zenei anyagokhoz variációk (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) fűzése. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalmak (pontok, vonalak, ívek, foltok, alakok, mozgás, méretek, arányok, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány színek, fény, árnyék stb.) párhuzamba állítása a zenével. Az alkotásokhoz dallam és ritmus társítása. Ritmikai készség fejlesztése: Énekléssel megismert ritmusfordulatokhoz kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Összetett és aszimmetrikus metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok testhangszerekkel és ütőhangszerekkel.</p> <p>Dallam: A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója magyar és idegen nyelvű művekben. Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása.</p> <p>Komponálás és rögtönzés: Egyszerű ritmus- dallam- és harmóniakíséret (osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, T-S-D harmóniak, kürtmenet) alkotása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg, hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon, arányokon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalomalkotás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus). Prozódia. Osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, T-S-D harmóniak, kürtmenet. Pont, vonal, ív, folt, alak, mozgás, méret, arány, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány szín, fény, árnyék.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek. Grafikus notáció és ötvonalas rendszer olvasása.</p>	

A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek elmélyítése, rendszerezése. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel, kottaolvasással történik.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek: A zenei írásbeliség :tabulatúra, számozott basszus, aleatorikus zene, betűs akkordjelölés a megismerés szintjén.</p> <p>Partitúrakövetés: Vokális és hangszeres partitúrák megismerése: - szólamok elrendeződésének ismerete; - előadói jelek és utasítások értelmezése.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum, tempó: A magyar néptáncok, modern táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése a tánc típusok tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából.</p>		<i>Vizuális kultúra:</i> Vizuális jelek és jelzések használata. Iniciálé.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kulcsok, tabulatúra, számozott basszus, aleatorikus zene, betűs akkordjelölés, partitúra, tánc típusok.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények. Fejlett formaérzék, hangszínhallás. Ismerik a hangszerek és énekhangok, a zenei együttesek hangszínét, alapvető jellegzetességeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zene különféle funkcióinak, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepének, megjelenésének értelmezése. Zenei dokumentumok gyűjtése, a rendszerezés és feldolgozás készségének fejlesztése, valamint önálló beszámoló készítése a legmodernebb IKT-eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Intellektuális munka: Partitúrakövetés. A zene stílári és formai elemzése. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő szempontrendszer: - A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel,</p>		<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellemés karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás,

<p>irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zene funkciói (művészi zene - szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). - Népzene és műzene kapcsolatai, a jazz és a populáris zene műfajainak kapcsolódási pontjai. - Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor. <p>Ismeretszerző tevékenység önálló vagy csoportos gyűjtőmunka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával, pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - összefüggések keresése a zenei stíluskorszakok, a történelmi események és a zeneművek között; - egy zenemű/műrészlet feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás). 		<p>értékkítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelvű zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művészi zene – szórakoztató zene; liturgikus zene; ünnepi zene, tánc, alkalmazott zene. Népzene és műzene, jazz és populáris zene. Átköltés, átdolgozás, feldolgozás.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás II. Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 8 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult zeneművek részleteinek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Zenehallgatás kottakép-követéssel, a témák azonosításával, az előadói jelek és utasítások megvalósulásának megfigyelésével.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ISMERETEK, STÍLUSOK, MŰFAJOK, FORMÁK</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i> Népdal, hangszeres népzene, népies műdal, nemzetiségek zenéje, más népek népzeneje. A népdalok szimbolikája. A magyar táncművészet. Történelmi dallamok. XVII–XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lócseikézirat, Vietoris-kódex anyagából; Esterházy Pál).</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékkítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi</i></p>

<p>Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje. Erkel Ferenc (nemzeti opera), Liszt Ferenc (szimfonikus költemény, zongoramuzsika). XX. századi magyar műzene: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Dohnányi Ernő, Lajtha László. Kortárs magyar kórusmuzsika (Kocsár Miklós, Orbán György, Karai József, Tóth Péter stb.).</p> <p>Műzene: <i>Romantika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - műfajok: dal, dalciklus, opera és zenedráma, karakterdarabok, táncok, szimfonikus költemény, versenymű; - fogalmak: programzene, virtuozitás, monumentalitás, kromatika. <p><i>A századforduló és a XX. század zenéje:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zenei irányzatok: impresszionizmus, expresszionizmus, neoklasszicizmus, folklórizmus, avantgárd, experimentális zene, elektronikus zene). <p><i>Korunk zenéje:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a második világháborútól napjainkig. <p><i>A klasszikus zenén túl:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a jazz műfajai a kezdetektől napjainkig; - a beat és a klasszikus rock; - a világzene; - a zenés színház – rockopera, musical, operett; - a filmzene és alkalmazott zene; - a populáris zene irányzatai. <p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan:</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i> A tanult népzenei anyagok felvételről, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb. Történeti dallamok. Művek a Kájoni-kódex, Lócsei-kézirat, Vietoris- kódex anyagából Esterházy P.: Harmonia Caelestis – részletek Erkel F.: Bánk bán – 3. felvonás Liszt F.: Les Preludes Bartók B.: Cantata profana Dohnányi E.: Pastorale Kodály Z.: Marosszéki táncok</p>	<p><i>és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelvű zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>
---	--

<p>Lajtha L.: Quatre Hommages, Op. 42 (fafúvós kvartettre)</p> <p><i>Klasszikus zeneirodalmi XIX., XX. század és napjaink zenéjéből:</i> Chopin, F.: Mazurkák, polonézok (nemzeti táncok) – szabad választás Dvořák, A.: IX. szimfónia („Az Új Világból”) – részletek Schubert, F.: Erlkönig (A rémkirály); Grätchen am Spinnrade (Margit a rokkánál) Verdi, G.: Aida – részletek Wagner, R.: A nürnbergi mesterdalnokok – nyitány Debussy, C.: Holdfény, Az elsüllyedt katedrális Ravel, M.: Bolero Orff, C.: Carmina Burana Schönberg, A.: Pierrot Lunaire, Op. 21 Steve Reich: Zene 18 zenészre (Music for 18 Musicians)</p> <p><i>Populáris zenei szemelvények:</i> A tanárok munkáját ezen a területen segíti Gonda János: <i>A populáris zene antológiája</i> c. munkája és további írásai.</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételtől (audio, videó). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A fent említett műfajok, formák, ismeretek a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva.</p>
<p>A továbbhaladás feltételei:</p>	<p><i>Éneklés</i> 6 új dallam - népdal, a tanult zenetörténeti korok műdalai, oratórium- és operarészletek - éneklése emlékezetből. Közreműködés az osztály vagy csoport énekes előadásában.</p> <p><i>Zenehallgatás</i> A középkori, a reneszánsz, barokk és klasszikus zenetörténeti korok stílusjegyeinek ismertetése, továbbá felismerése többször hallott zeneművekben, zeneműrészletekben Egyes zeneirodalmi alkotások megnevezése témáik, hallott részleteik alapján</p> <p><i>Improvizáció</i> Ritmus improvizálása megadott ritmusképletekkel megadott terjedelemben Könnyebb osztinato-ritmus rögtönzése adott dallamokhoz</p> <p><i>Zenei olvasás-írás</i> Ismert dallamok utószolmizálása Ismert dallamok írása violinkulcsban a tanult hangnemekben</p>

	<p>Elemzési feladat (hangnem, forma, szerkesztésmód stb.) önálló megoldása tanult zenemű kottaképe alapján. Énekes- és zenekari partitúrák értelmezése Dúr és moll karakter felismerése</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p>A tanulók képesek 6-8 népzenei, valamint 6-8 műzenei idézetet részben kottából, részben emlékezetből csoportosan előadni. Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni. Képesek egyszerű két- és háromszólamú kórusműveket vagy azok részleteit, kánonokat megszólaltatni. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni. Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit. A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közti összefüggéseket. Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket. A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 10-13 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek. A zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódnak korunk kulturális sokszínűségében.</p>

Négy évfolyamos gimnáziumi osztályok

Célok, feladatok, fejlesztendő területek

A zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, az igényes zene bemutatása és megszerettetése, kulcsot adva a tanulóknak az éneklésen, zenélésen keresztül történő megismeréshez, megértéshez.

A közös éneklés, muzsikálás élményének megteremtésén túl, melynek révén megvalósul a befogadás és az önkifejezés, valamint az egymásra figyelés harmóniája, hangsúlyt kap a közvetlen cselekvés, alkotás, önkifejezés folyamata, mely színesíti a fantáziát, formálja az ízlést.

A zenei jelrendszerek megismerése és alkalmazása a zene megértését, befogadását segíti. A magyar népzene, a nemzeti hagyományok, a zenetörténeti korszakok legfontosabb jellemzőinek megismerésén keresztül önálló zenei világgép alakul ki, fejlődik a kritikai képesség, a nemzeti identitástudat.

Az 1–4. évfolyamok feladata, hogy megalapozzák a zenei nevelést, a zene megszerettetéséhez és az egyes zeneművek élményt nyújtó megismeréséhez vezető út kialakítását segítsék. A heti 2 óra lehetőséget biztosít arra, hogy a zenei írás-olvasás ebben a képzési szakaszban azonos súllyal szerepeljen.

Az 5–8. évfolyamok feladata, hogy megszilárdítsák a zenei alapműveltséget. A heti 1 órában megváltozik a fejlesztési feladatok szerkezete. Az éneklésre fordítható időkeret csökken, a befogadói kompetenciák fejlesztésére és a zenehallgatásra, zeneművek megismerésére fordítható idő növekszik. Az elméleti ismeretanyag a 7–8. osztályok felé haladva folyamatosan csökken, a kottaolvasás gyakorlata fokozatosan eltolódik a felismerő kottaolvasás felé.

A 9–10. és 11–12. osztályokban, bár énekes és generatív tevékenységekhez kapcsolódóan, de tovább folytatódik a hangsúly áthelyeződése a befogadói kompetenciák irányába.

A zenei nevelés célja is átalakul, előtérbe kerül a zene önálló értelmezésének segítése. Cél, hogy a tanulók a zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódjanak korunk kulturális sokszínűségében, értelmezni tudják a zene különféle funkcióit, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepét. Elvárás, hogy zenei dokumentumok gyűjtésével fejlődjön rendszerezési és feldolgozási készségük, képesek legyenek önálló vélemény, értékelés megfogalmazására.

A zenehallgatás feladata elsősorban a tájékozódás, az összefüggések, a zenei fejlődés láttatása, az önálló gyűjtőmunkára és véleményalkotásra készítés. Szerepe a művek megismerésén, elemzésén keresztül a kultúrabefogadás szándékának erősítése.

Általánosságban véve: a Nemzeti alaptantervben megfogalmazott fejlesztési követelmények alapján minden órának része az *éneklés*, megfelelő egyensúlyban a zenei írás és *kottaolvasás*, a zenei *generatív készségek* fejlesztése és fenntartása, valamint a *zenehallgatás* kapcsán nyert zenei ismeretek, kompetenciák, az esztétikai fogékonyság bővítése.

A zenepedagógiai tevékenység részben a tanulók iskolában, részben az iskolán kívül szerzett zenei tapasztalataira, zenei élményeire, illetve, adott esetben, zenei gyakorlatára épül. A személyi és szervezeti adottságok feltételei szerint ösztönzi a tanulókat énekkar(ok)ban és más önszerveződő zenei együttesekben való részvételre. Támogatja a közös zenei élményeken, hangversenyeken, táncházakban való részvételt.

Az ének-zene tantárgy a Nemzeti alaptantervben meghatározott fejlesztési területek, nevelési célok közül az alábbiak megvalósításához járul hozzá hatékonyan:

- erkölcsi nevelés (az emberi kapcsolatok normáinak és szabályainak elfogadása és a cselekvés mércéjévé tétele);
- nemzeti öntudat, hazafias nevelés (hagyományok, ünnepek, szokások ismerete, különböző kultúrákkal való ismerkedés és azok tisztelete);
- állampolgárságra és demokráciára nevelés (önmaguk elhelyezése a közösségben, a szabályok fontosságának megértése, a tanulótersak, a szűkebb-tágabb közösség önkéntes aktivitással történő segítése);
- az önismeret és társas kultúra fejlesztése (kommunikációs képességek, a társakkal való együttműködés képessége, a mások iránt érzett felelősség és empátia);
- testi és lelki egészségre nevelés (kiegyensúlyozott és harmonikus személyiség fejlesztése, a mozgással erősített testtudat, érzelmi intelligencia);
- médiatudatosságra nevelés (választékosság, fejlett ízlésvilághoz tartozó szelekciós képesség, motiváció az értékes médiatartalmak befogadására).

A kulcskompetenciák fejlesztésében az ének-zene tárgy az alábbiakhoz járul hozzá a maga eszközeivel:

- esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség;
- anyanyelvi kommunikáció;
- idegen nyelvi kommunikáció
- matematikai kompetencia;
- digitális kompetencia
- szociális és állampolgári kompetencia;
- kezdeményezőképesség és vállalkozói kompetencia; hatékony, önálló tanulás

A gimnáziumi énekkutatás legfontosabb célja, hogy a zene az életmód szerves részévé váljék. Hatása érzelmi és értelmi vonatkozású, jellemformáló ereje és szerepe van. A közös zenei tevékenység, a csoportos muzsikálás élménye, az aktív zenei cselekvés öröme arra ösztönzi a tanulót, hogy a közösség tevékeny és felelős tagja legyen. Ennek érdekében a tanórákon túl is keressük az alkalmakat, hogy egy-egy osztály, évfolyam, az énekkar, vagy az iskola egész közössége együtt énekeljen. (Ünnepélyek, rendezvények, szalagavató, ballagás, osztályéneklési verseny, házi ki mit tud, kórustalálkozók, éneklő ifjúság hangversenyek) Az igényes zenehallgatásra való igény kialakításának érdekében opera és egyéb zenés színházi előadások látogatását szervezzük, melyek eredményeként reményeink szerint tanulóink koncertlátogató, színházba járó felnőttekké válnak.

Cél, hogy az ének-zenei nevelés járuljon hozzá a zenei világkép kialakításához, érvényesüljön érzelmi és értelmi vonatkozású hatása, a zenei ízlés formálása, a kritikai képesség fejlesztése, a nemzeti identitástudat formálása, a magyar népzene, a nemzeti hagyományok megismerése, a lakóhely hagyományainak megismerése. A zenetörténeti korszakok legfontosabb jellemzőinek megismertetése, a nyitottság kialakítása az új befogadására. Az érzelmi-értelmi képességek fejlesztése mellett kiemelt fontosságúként kell kezelni a tanulói személyiség egészének fejlődését szolgáló tevékenységterületeket, a különféle műveltségi területekkel történő kapcsolódások keresését.

9. Évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési készségek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség fejlesztése a tanult dalanyagon keresztül. Dalkincsbővítés, a motivált éneklés kialakítása helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Éneklési készség fejlesztése: Beéneklő gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, az anyag nehézségétől függően szolmizálva is, g–f’ hangterjedelemben. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás.</p> <p>Többszólamú éneklési készség fejlesztése: Egyszerű két-, esetleg háromszólamú művek/műrészletek/kánonok megszólaltatása.</p> <p>A daltanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni daltanítás. - Daltanulás kottaképről előkészítve. <p>Zenei anyag:</p> <p><i>10 népdal, népzenei anyag:</i> Magyar népzene történeti rétegei Paksa Katalin felosztása szerint (Paksa Katalin: Magyar népzene-történet, Balassi Kiadó, 2008)</p> <p><i>3-4 mű, műrészlet a zenetörténeti stíluskorszakok szemelvényeiből válogatva.</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népdalok, népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> Más népek dalai eredeti szöveggel. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti és zenetörténeti stíluskorszakok találkozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>A dal műfaji sokszínűsége:</i> népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal. A zenetörténet további vokális és hangszeres műfajai.</p>	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, többszólamú alapkészségek. Fejlett zenei memória és belső hallás.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulóban rejlő kombinatív, próbálkozó, felfedező kedv kiaknázása a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének szintjén. Törekvés a zenei mondanivaló verbális kifejtésére vagy az átkódolásra más művészeti ág kifejezési eszközeibe.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Generativitás fejlesztése: Megadott zenei anyagokhoz variációk (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) fűzése. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalmak (pontok, vonalak, ívek, foltok, alakok, mozgás, méretek, arányok, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány színek, fény, árnyék stb.) párhuzamba állítása a zenével. Az alkotásokhoz dallam és ritmus társítása. Ritmikai készség fejlesztése: Énekléssel megismert ritmusfordulatokhoz kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. . Dallam: A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója magyar és idegen nyelvű művekben. Komponálás és rögtönzés: Egyszerű ritmus- dallam- és harmóniakíséret (osztinató, dudabasszus, orgonapont) alkotása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg, hangsúlyok, prozódia. <i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából. <i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon, arányokon keresztül. <i>Vizuális kultúra:</i> Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalomalkotás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Prozódia. Osztinató, dudabasszus, orgonapont. Pont, vonal, ív, folt, alak, mozgás, méret, arány, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány szín, fény, árnyék.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek. Grafikus notáció és ötvonalas rendszer olvasása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek elmélyítése, rendszerezése. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel, kottaolvasással történik.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>

<p>Zeneelméleti ismeretek: A zenei írásbeliség kialakulásának főbb állomásai. Kulcsok (F- és C-kulcsok), neumák, négyvonalas rendszer, quadrát notáció, tabulatúra a megismerés szintjén.</p> <p>Partitúrakövetés: Vokális és hangszeres partitúrák megismerése: - szólamok elrendeződésének ismerete; - előadói jelek és utasítások értelmezése.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum, tempó: A magyar néptáncok, reneszánsz és barokk táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése a tánc típusok tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> Vizuális jelek és jelzések használata. Iniciálé.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Kulcsok, neuma, négyvonalas rendszer, quadrát notáció, tabulatúra, partitúra, tánc típusok.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése</p>	<p>Órakeret 5 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények. Fejlett formaérzék, hangszínhallás. Ismerik a hangszerek és énekhangok, a zenei együttesek hangszínét, alapvető jellegzetességeit.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A zene különféle funkcióinak, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepének, megjelenésének értelmezése..</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Intellektuális munka: Partitúrakövetés. A zene stiláris és formai elemzése. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő szempontrendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zene kapcsolatainak feltárása a társ művészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével. - Az egyházzene kapcsolata a liturgiával, zenei élet a főúri 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellemés karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi</i></p>

<p>rezidenciákon és a nyilvános koncerttermekben, operaházakban.</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zene funkciói (művészi zene - szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). - Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor. <p>Ismeretszerző tevékenység önálló vagy csoportos gyűjtőmunka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával, pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - összefüggések keresése a zenei stíluskorszakok, a történelmi események és a zeneművek között; 	<p><i>és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelvű zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művészi zene – szórakoztató zene; liturgikus zene; ünnepi zene, tánc, alkalmazott zene. Átköltés, átdolgozás, feldolgozás.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás II. Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret 9 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult zeneművek részleteinek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Zenehallgatás kottakép-követéssel, a témák azonosításával, az előadói <u>jelek és utasítások megvalósulásának megfigyelésével.</u></p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ISMERETEK, STÍLUSOK, MŰFAJOK, FORMÁK</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i> Népdal, hangszeres népzene, népies műdal, nemzetiségek zenéje, más népek népzeneje. A népdalok szimbolikája. A magyar táncművészet.</p> <p><i>Műzene:</i> <i>Középkor és reneszánsz:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - gregorián, orgánumok; - reneszánsz műfajok: mise, motetta, madrigál, más a cappella műfajok; - reneszánsz hangszeres tánczene; 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - ismeretek: zsoltár, himnusz, homofónia – polifónia; lanttabulatúra. <p><i>Barokk:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - vokális zene: az opera, oratórium, kantáta, korál, passió; - hangszeres műfajok: szvit, concerto, concerto grosso, fuga; - ismeretek: concertálás, basso continuo, monódia, recitativo, ária, turba. <p><i>Bécsi klasszicizmus:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - klasszikus zenei formák: egy- két-, háromtagú formák, szonátaforma, triós forma, rondóforma, variációs forma; - műfajok: dal, opera, szonáta, vonósnégyes, szimfónia, versenymű. <p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG</p> <p>Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan:</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i></p> <p>A tanult népzenei anyagok felvételről, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb.</p> <p><i>Klasszikus zeneirodalmi szemelvények a középkor, reneszánsz, barokk korból, a XX. század és napjaink zenéjéből:</i></p> <p>Gregorián énekek, korálok Palestrina, G. P. da: Missa Papae Marcelli – Kyrie Monteverdi, C.: Poppea megkoronázása – részletek Bach, J. S.: János-passió – részletek Bach, J. S.: c-moll passacaglia és fuga, BWV 582 Beethoven, L. van: IX. (d-moll) szimfónia – zárótétel Haydn, J.: „Kaiser” (Császár) – quartett – II. tétel Mozart, W. A.: Figaro házassága – részletek</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételtől (audio, videó). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	<p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelvű zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A fent említett műfajok, formák, ismeretek a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva.</p>
<p>A továbbhaladás</p>	<p><i>Éneklés</i></p> <p>10 újabb népdal, múdal, műzenei részlet, könnyebb kórusmű-részlet</p>

<p>feltételei</p>	<p>énekes reprodukálása emlékezetből (mutálók más feladatot oldanak meg)</p> <p><i>Zenehallgatás</i> A középkor, reneszánsz, barokk, klasszicizmus zenei stílusainak felismerése a zeneművek hallgatása során a zene és a társművészetek kapcsolataira utaló példák felsorolása</p> <p><i>Improvizáció</i> Aszimmetrikus ütemű ritmusok rögtönzése megadott ritmus- és dallamkészlettel.</p> <p><i>Zenei olvasás- írás</i> Egyszerű aszimmetrikus ütemű ritmusok és dallampéldák megszólaltatása.</p>
<p>A fejlesztés várt eredményei</p>	<p>A tanulók képesek 10 népzenei, valamint 3-4 műzenei idézetet részben kottából, részben emlékezetből csoportosan előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással, tiszta intonációval énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni. Képesek egyszerű két- és háromszólamú kórusműveket vagy azok részleteit, kánonokat megszólaltatni.</p> <p>Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni.</p> <p>Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.</p> <p>A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közti összefüggéseket.</p> <p>Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket.</p> <p>A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 10-13 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek.</p> <p>A zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódnak korunk kulturális sokszínűségében.</p>

10. Évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció I. Éneklés	Órakeret 13 óra
Előzetes tudás	A felső tagozatban és 9. osztályban megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési készségek, zenei ismeretek.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	Az éneklési készség fejlesztése a tanult dalanyagon keresztül. Dalkincsbővítés, a motivált éneklés kialakítása helyes énektechnikával és hangképzéssel. Stílusos, kifejező éneklés.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Éneklési készség fejlesztése: Beéneklő gyakorlatok az óra eleji ismétlés, az alkalmazó rögzítés anyagához kapcsolódóan. Éneklés szöveggel, az anyag nehézségétől függően szolmizálva is, g–f’ hangterjedelemben. Kifejező előadásmód, helyes frazeálás.</p> <p>Többszólamú éneklési készség fejlesztése: Egyszerű két-, esetleg háromszólamú művek/műrészletek/kánonok megszólaltatása.</p> <p>A daltanítás módszerei:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hallás utáni daltanítás. - Daltanulás kottaképről előkészítve. <p>Zenei anyag: <i>10 népdal, népzenei anyag:</i> Jeles napok, ünnepi szokásdalok (Magyar Népzene Tára II.) Táncházak dalai Más népek dalai</p> <p><i>3-4 mű, műrészlet a zenetörténeti stíluskorszakok szemelvényeiből válogatva.</i></p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, magyar népdalok, népballadák, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> Más népek dalai eredeti szöveggel. Helyes kiejtés, szövegértés.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> művészettörténeti és zenetörténeti stíluskorszakok találkozása.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	<p><i>A dal műfaji sokszínűsége:</i> népdal, műdal, egyházi és világi dal, romantikus dal, dal a szórakoztató zenében. A zenetörténet további vokális és hangszeres műfajai.</p>	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció II. Generatív (önállóan és/vagy csoportosan alkotó), kreatív zenei tevékenység	Órakeret 5 óra
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, többszólamú alapkészségek. Fejlett zenei memória és belső hallás.	

<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>A tanulóknak rejlő kombinatív, próbálkozó, felfedező kedv kiaknázása a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének szintjén. Törekvés a zenei mondanivaló verbális kifejtésére vagy az átkódolásra más művészeti ág kifejezési eszközeibe.</p>	
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p>Kapcsolódási pontok</p>
<p>Generativitás fejlesztése: Megadott zenei anyagokhoz variációk (ritmikai, tempóbeli, dinamikai, dallami, karakterbeli) fűzése. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalmak (pontok, vonalak, ívek, foltok, alakok, mozgás, méretek, arányok, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány színek, fény, árnyék stb.) párhuzamba állítása a zenével. Az alkotásokhoz dallam és ritmus társítása. Ritmikai készség fejlesztése: Énekléssel megismert ritmusfordulatokhoz kapcsolódó ritmusmotívumok hangoztatása ritmusnevekkel, testhangszerekkel és ritmushangszerekkel. Összetett és aszimmetrikus metrumokhoz kapcsolódó improvizációs gyakorlatok testhangszerekkel és ütőhangszerekkel.</p> <p>Dallam: A zenei és a szöveg hangsúlyai (prozódia) a gyakorlatban. Zenei prozódia megfigyelése, reprodukciója magyar és idegen nyelvű művekben. Eredeti nyelvű szöveg és fordításainak összehasonlítása.</p> <p>Komponálás és rögtönzés: Egyszerű ritmus- dallam- és harmóniakíséret (osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, T-S-D harmóniak, kürtmenet) alkotása.</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg, hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> idegen nyelvű szövegek és fordításainak összehasonlítása a prozódia szempontjából.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon, arányokon keresztül.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> Önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. Vizuális és tárgyi alkotások jellemzése, fogalomalkotás.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus). Prozódia. Osztinató, dudabasszus, orgonapont, T-D ingamozgás, T-S-D harmóniak, kürtmenet. Pont, vonal, ív, folt, alak, mozgás, méret, arány, szimmetria, aszimmetria, párhuzam, tükrözés, tükröződés, azonosság, hasonlóság, különbözőség, ismétlődés, visszatérés, előtér, háttér, világos-sötét, pasztell-élénk, erős-halvány szín, fény, árnyék.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei reprodukció III. Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek</p>	<p>Órakeret 4 óra</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az általános iskolában és a 9. évfolyamon megszerzett zeneelméleti alapismeretek. Grafikus notáció és ötvonalas rendszer olvasása.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek elmélyítése, rendszerezése. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel, kottaolvasással történik.</p>	

Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Zeneelméleti ismeretek: A zenei írásbeliség :tabulatúra, számozott basszus, aleatorikus zene, betűs akkordjelölés a megismerés szintjén.</p> <p>Partitúrakövetés: Vokális és hangszeres partitúrák megismerése: - szólamok elrendeződésének ismerete; - előadói jelek és utasítások értelmezése.</p> <p>Ritmikai elemek, metrum, tempó: A magyar néptáncok, modern táncok ritmikai sajátosságainak megfigyelése a tánc típusok tempóbeli, metrikai és ritmikai jellemzői szempontjából.</p>		<p><i>Vizuális kultúra:</i> Vizuális jelek és jelzések használata. Iniciálé.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Kulcsok, tabulatúra, számozott basszus, aleatorikus zene, betűs akkordjelölés, partitúra, tánc típusok.	
Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás I. A befogadói kompetenciák fejlesztése	Órakeret 6 óra
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények. Fejlett formaérzék, hangszínhallás. Ismerik a hangszerek és énekhangok, a zenei együttesek hangszínét, alapvető jellegzetességeit.	
A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai	A zene különféle funkcióinak, valamint a médiában és a filmművészetben betöltött szerepének, megjelenésének értelmezése. Zenei dokumentumok gyűjtése, a rendszerezés és feldolgozás készségének fejlesztése, valamint önálló beszámoló készítése a legmodernebb IKT-eszközökkel.	
Ismeretek/fejlesztési követelmények		Kapcsolódási pontok
<p>Intellektuális munka: Partitúrakövetés. A zene stílári és formai elemzése. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p>A zeneirodalmi példák befogadását segítő szempontrendszer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével. 		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellemés karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - A zene funkciói (művészi zene - szórakoztató zene; liturgikus zene; önkifejezés, ünnepek zenéi, tánc, alkalmazott zene). - Népzene és műzene kapcsolatai, a jazz és a populáris zene műfajainak kapcsolódási pontjai. - Átköltés, átdolgozás, feldolgozás, stílusok keveredése, zenei humor. <p>Ismeretszerző tevékenység önálló vagy csoportos gyűjtőmunka keretében, az infokommunikációs technológia (IKT) alkalmazásával, pl.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - összefüggések keresése a zenei stíluskorszakok, a történelmi események és a zeneművek között; - egy zenemű/műrészlet feldolgozása, elemzése megadott témából választva (pl. élet, halál, születés, gyász, haza, becsület, küzdelem, szerelem, hűség, gúny, irónia, humor, hősiesség, szabadság, béke, vallás). 	<p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi alkotások történelmi összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelvű zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Művészi zene – szórakoztató zene; liturgikus zene; ünnepi zene, tánc, alkalmazott zene. Népzene és műzene, jazz és populáris zene. Átköltés, átdolgozás, feldolgozás.</p>	
<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p style="text-align: center;">Zenei befogadás II. Zenehallgatás</p>	
<p>Előzetes tudás</p>	<p>A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult zeneművek részleteinek felismerése.</p>	
<p>A tematikai egység nevelési-fejlesztési céljai</p>	<p>Az ismeretek kronológiai rendszerezése. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a különböző zenei nyelvhasználatokban. Zenehallgatás kottakép-követéssel, a témák azonosításával, az előadói <u>jelek és utasítások megvalósulásának megfigyelésével</u>.</p>	
<p style="text-align: center;">Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>		<p style="text-align: center;">Kapcsolódási pontok</p>
<p>ZENEHALLGATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ ISMERETEK, STÍLUSOK, MŰFAJOK, FORMÁK</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i> Népdal, hangszeres népzene, népies műdal, nemzetiségek zenéje, más népek népzeneje. A népdalok szimbolikája. A magyar táncművészet. Történelmi dallamok. XVII–XVIII. századi magyar műzene (Kájoni-kódex, Lócseikézirat, Vietoris-kódex anyagából; Esterházy Pál). Bihari János, Lavotta János és Csermák Antal verbunkos zenéje. Erkel Ferenc (nemzeti opera), Liszt Ferenc (szimfonikus</p>		<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> A zene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor. Jellem- és karakterábrázolás. Önálló véleménynyilvánítás, értékítélet.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> zeneirodalmi</p>

<p>költemény, zongoramuzsika). XX. századi magyar műzene: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Dohnányi Ernő, Lajtha László. Kortárs magyar kórusmuzsika (Kocsár Miklós, Orbán György, Karai József, Tóth Péter stb.).</p> <p>Műzene: <i>Romantika:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - műfajok: dal, dalciklus, opera és zenedráma, karakterdarabok, táncok, szimfonikus költemény, versenymű; - fogalmak: programzene, virtuozitás, monumentalitás, kromatika. <p><i>A századforduló és a XX. század zenéje:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - zenei irányzatok: impresszionizmus, expresszionizmus, neoklasszicizmus, folklórizmus, avantgárd, experimentális zene, elektronikus zene). <p><i>Korunk zenéje:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - a második világháborútól napjainkig. <p>A klasszikus zenén túl:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a jazz műfajai a kezdetektől napjainkig; - a beat és a klasszikus rock; - a világzene; - a zenés színház – rockopera, musical, operett; - a filmzene és alkalmazott zene; - a populáris zene irányzatai. <p>ZENEHALLGATÁSI ANYAG Az osztály énekes és generatív tevékenységeihez, valamint a befogadói kompetenciák fejlesztéséhez kapcsolódóan:</p> <p><i>Népzene, magyar zenetörténet:</i> A tanult népzenei anyagok felvételről, lehetőség szerint élőzenei bemutatásban is. Forrás: Kallós Archívum, Bartók Archívum, Pátria CD-ROM, Magyar Népzenei Antológia DVD-ROM, Magyar Népzene 1–2. (szerk. Rajeczky Benjamin), Vargyas Lajos: A magyarság népzeneje – CD melléklet 1–10. stb. Történeti dallamok. Művek a Kájoni-kódex, Lócsei-kézirat, Vietoris- kódex anyagából Esterházy P.: Harmonia Caelestis – részletek Erkel F.: Bánk bán – 3. felvonás Liszt F.: Les Preludes Bartók B.: Cantata profana Dohnányi E.: Pastorale Kodály Z.: Marosszéki táncok Lajtha L.: Quatre Hommages, Op. 42 (fafűvós kvartettre)</p>	<p>alkotások történelmi összefüggései.</p> <p><i>Idegen nyelv:</i> eredeti nyelvű zenei példák megértése.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> zeneirodalmi alkotások művészettörténeti összefüggései.</p> <p><i>Informatika:</i> Információgyűjtés az internet segítségével. Prezentáció készítése.</p>
---	---

<p><i>Klasszikus zeneirodalmi XIX., XX. század és napjaink zenéjéből:</i> Chopin, F.: Mazurkák, polonézok (nemzeti táncok) – szabad választás Dvořák, A.: IX. szimfónia („Az Új Világból”) – részletek Schubert, F.: Erkönyg (A rémkirály); Grätchen am Spinnrade (Margit a rokkánál) Verdi, G.: Aida – részletek Wagner, R.: A nürnbergi mesterdalnokok – nyitány Debussy, C.: Holdfény, Az elsüllyedt katedrális Ravel, M.: Bolero Orff, C.: Carmina Burana Schönberg, A.: Pierrot Lunaire, Op. 21 Arvo Pärt: Magnificat Steve Reich: Zene 18 zenészre (Music for 18 Musicians)</p> <p><i>Populáris zenei szemelvények:</i> A tanárok munkáját ezen a területen segíti Gonda János: <i>A populáris zene antológiája</i> c. munkája és további írásai.</p> <p>A zenehallgatás történhet élő zenei bemutatással vagy felvételtől (audio, videó). A felsorolás a minimális követelményeket határozza meg. A zeneművek megadott listája a tanár egyéni választása alapján bővíthető. A megadott művek egy része olyan terjedelmű, hogy az ének-zene óra keretei között csak részletek meghallgatására van mód. A megfelelő részletek kiválasztásához a fejlesztési céloknál meghatározott tartalmak adnak iránymutatást.</p>	
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>A fent említett műfajok, formák, ismeretek a zenehallgatási anyaghoz kapcsolódva.</p>
<p>A továbbhaladás feltételei:</p>	<p><i>Éneklés</i> 10 új népdal, a tanult zenetörténeti korok műdalai, oratórium- és operarészletek - éneklése emlékezetből.</p> <p><i>Zenehallgatás</i> A romantika, a századforduló és a XX. századi zenetörténeti korok stílusjegyeinek ismertetése, továbbá felismerése többször hallott zeneművekben, zeneműrészletekben Egyes zeneirodalmi alkotások megnevezése témáik, hallott részleteik alapján</p> <p><i>Improvizáció</i> Ritmus improvizálása megadott ritmusképletekkel megadott terjedelemben Könnyebb osztinato-ritmus rögtönzése adott dallamokhoz</p> <p><i>Zenei olvasás-írás</i> Ismert dallamok utószolmizálása Ismert dallamok írása violinkulcsban a tanult hangnemekben Elemzési feladat (hangnem, forma, szerkesztésmód stb.) Dúr és moll karakter felismerése.</p>

A fejlesztés várt eredményei	<p>A tanulók képesek 10 népzenei, valamint 3-4 műzenei idézetet részben kottából, részben emlékezetből csoportosan előadni.</p> <p>Képesek kifejezően, egységes hangzással énekelni, és új dalokat megfelelő előkészítést követően hallás után megtanulni. Képesek egyszerű két- és háromszólamú kórusműveket vagy azok részleteit, kánonokat megszólaltatni. Fejlődik formaérzékük, a formai építkezés jelenségeit felismerik és meg tudják fogalmazni.</p> <p>Ismerik a hangszerek alapvető jellegzetességeit.</p> <p>A generatív tevékenységek eredményeként érzékelik, felismerik a zenei kifejezések, a formák, a műfajok, és a zenei eszközök közti összefüggéseket. Megismerik és értelmezik a kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket.</p> <p>A zenei korszakokból kiválasztott zeneművek közül 10-13 alkotást/műrészletet ismernek és felismernek.</p> <p>A zenei műalkotások megismerése révén helyesen tájékozódnak korunk kulturális sokszínűségében.</p>
-------------------------------------	---

Középszintű érettségi előkészítő

11. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés		Órakeret javasolt óra-szám 16
Előzetes tudás	Az általános iskolában megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.		
A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébrentartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincsbővítés, a helyes hangzóformálás, a pontos szövegejtés és ritmus, az intonációs biztonság, a stílusnak megfelelő, kifejező előadás		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p>10-12 mű éneklése tiszta intonációval (egyévre szabott kezdőhangról), a következő kategóriák mindegyikéből: Egy szillabikus gregorián dallam éneklése latin szöveggel, emlékezetből. Egy trubadúr dallam előadása szöveggel emlékezetből. Egy históriás ének szöveges megszólaltatása emlékezetből. Egy korál dallam éneklése magyar szöveggel emlékezetből. Egy könnyebb barokk ária vagy dal szöveges éneklése kottából, tanári zongorakísérettel. Egy klasszikus dal szöveges éneklése emlékezetből, tanári zongorakísérettel. Egy magyar szöveges verbunkos dallam éneklése emlékezetből. Periódus terjedelmű, modulálás nélküli klasszikus zenei idézetek lapról olvasása szolmizálva (2#-2b-ig). Tíz népdal előadása szöveggel, két versszakkal emlékezetből (eltérő stílusú és más-más tájegységről gyűjtött).</p>	<p>Osztály, csoport, egyéni éneklés „a cappella” hangszerrel, szöveggel, hangzókkal, szolmizálva, egy vagy több szólamban.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> verbális kifejezőkészség fejlesztése, dalok szövege, költői eszközök megfigyelése a zenei kifejezésben, virágénekek, szimbolika.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> más népek dalai eredeti szöveggel.</p>	<p>Megfelelő méretű, jól szellőztethető szakterem zongora vagy piano, ritmushangszerek. Tankönyv Ének.Zene középkor -la 9-10.évfolyam</p>

Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: táncmuzika, csárdás; egyházzene (zsoltár, korál, népének,; világi zene (trubadúrének, ungarica), dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, reneszánsz kórusdal, opera.
------------------------------------	--

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Műelemzés, kreatív készségfejlesztés			Órakeret javasolt óra-szám 6
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, harmóniai alapkészségek.			
A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok	
Kreatív közreműködés a tanult ritmikai, metrikai, dallami és harmóniai elemekből létrehozott és a tanult formai eszközökkel szerkesztett kompozíciók megszólaltatásában. Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában. Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe.	Egyéni, csoportos ének, ritmus, mozgás, hangszer, vizuális megoldások, szavak.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> , szöveg hangsúlyok, prozódia <i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése a zenei formákon keresztül.	Ritmushangszerek, hangszerek, nagy mozgástér	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Zenei szerkesztésmód (egyszólamú dallamalkotás, homofónia, polifónia). Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus). Hármashangzatok. Visszatérő sorszerkezet, kvintváltás, pentaton hangsor, ereszkedő dallamvonal, kupolás dallamrajz.			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek, dallamírás		Órakeret javasolt óra-szám 22
Előzetes tudás	Az általános iskolában megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei notációról.		

A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai	Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlés és az összefüggések feltárása által. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel valamint gyakorlott kottaolvasás alkalmazásával.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések). Oktávig terjedő hangközök (csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetű hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkal. Periódus terjedelmű klasszikus témák éneklése. Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2#-2b-ig)	Közös, majd egyéni kottaolvasás, tábláról énekkel, hangszerekkel, kottáról.	<i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.	Ötvonalas tábla, interaktív tábla, számítógép, tankönyv.
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Alaphang, allegro, bicinium, da capo, metrum, moll, dúr, opus, periódus, partitúra, polifón, homofón, szillabikus, melizmatikus		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei befogadás Zenetörténet	Órakeret javasolt óra-szám 18
Előzetes tudás	Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények.	

A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai	A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök

<p>A zenetörténeti korszakok általános jellemzése, a társművészeti kapcsolódások bemutatása.</p> <p>A gregorián zene általános jellemzése. A zsoltár, a himnusz, a mise fogalmának meghatározása.</p> <p>A vokális műfajok felsorolása, a műfaji jellemzők meghatározása (mise, motetta, madrigál)</p> <p>A magyarországi reneszánsz zene általános bemutatása.</p> <p>A reneszánsz korszak jellemző hangszereinek felsorolása.</p> <p>A korál, a passió, az oratórium, a kantáta, a barokk opera meghatározása. Barokk hangszeres formák (rondó, variáció), műfajok (concerto, concerto grosso, szvit, prelúdium, fuga) értelmezése.</p> <p>A barokk zenekar összetételének és jellemző hangszereinek felsorolása.</p> <p>A klasszikus periódus, a két-, illetve háromtagú formák meghatározása. Jellemző műfajok (szonáta, szimfónia, vonósnégyes, klasszikus versenymű, klasszikus opera) általános bemutatása. A klasszikus szimfonikus zenekar összetételének meghatározása. A magyar verbunkos zene jellemzése, kiemelkedő mestereinek megnevezése. A tanult népdalokhoz kapcsolódó népszokások ismerete.</p>	<p>Tanulói kutatás, információgyűjt és könyvtár, internet segítségével, kiselőadások.</p> <p>Tanulói hangszeres bemutatás, tanári hangszeresenekes előadás.</p> <p>Hangversenylátogatás.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai,</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>	<p>Jóminőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók, számítógép internetkapcsolattal, tankönyv, Zenehallgatás CD-k a gimnáziumok 9-10. évfolyama számára, hangtár, hozzáférhető hanganyag. DVD-k: koncert és operafilmek</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népzene – műzene, világi zene – egyházzene, abszolút zene – programzene. Lásd: Szakkifejezések jegyzéke</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret javasolt óra-szám 10</p>
---	---	---

Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.		
A tematikai egység nevelésfejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló „elemzés”, véleménykifejtés.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Tananyagok
A Műjegyzékben szereplő művek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történő lejátszás alapján. Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom felismerése, megnevezése. Korszak, műfaj meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Josquin des Pres, Tinódi Lantos Sebestyén Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: J. S. Bach, Händel Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Haydn, Mozart, Beethoven	Tanulói kutatás, információgyűjtés könyvtár, internet segítségével, kiselőadások. Tanulói hangszeres bemutatás, tanári hangszeres előadás. Hangversenylátogatás.	<i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai. <i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai. <i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel. <i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés és az internet segítségével).	Jó minőségű CD- és DVDlejátszó, erősítő, hangszórók, számítógép internetkapcsolattal, Zenehallgatás CD9-10. évfolyam számára, tankönyv, hangtár, hozzáférhető hanganyag, DVD-k
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusjegy, műfaj. Lásd: Szakkifejezések jegyzéke		

Zenehallgatás anyaga

Népi hangszerek felismerése, megnevezése (furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom) a tankönyvhöz tartozó hanganyagokról.

Lassus: Visszhang

Palestrina: Missa Papae Marcelli - kyrie

Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való ének

Victoria. Ave Maria

Johann Sebastian Bach. h-moll szvit

Johann Sebastian Bach: II. Brandenburgi verseny

Johann Sebastian Bach: Máté passió

Corelli. La Folia

Georg Friedrich Händel: Messiás - Halleluja kórus

Purcell: Dido és Aeneas

Vivaldi. A négy évszak

J. Haydn: „Oxford” szimfónia (No. 92) IV. tétel

J. Haydn: Császár vonósnégyes

W. A. Mozart: Figaro házassága (F dúr kavatina)

W.A. Mozart: Requiem (Lacrimosa)

L. van Beethoven: V. szimfónia

A továbbhaladás feltételei

A tanulók az énekes anyagból 11 népdalt két versszakkal emlékezetből, és 10 műdalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek csoportosan és egyénileg acapella és választhatóan hangszeres előadásban.

A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékeljék, ismerjék fel a zenei kifejezés, a forma, műfaj és a zenei eszközök közti összefüggéseket. A kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket ismerjék fel, értelmezzék, reprodukálják. A tanulók ismerjék fel a zenehallgatási anyag műveit 2-3 perces részletek alapján is.

Tudjanak tájékozódni a tanult műfajokban, stíluskorszakokban, tudjanak róluk – írásban és szóban – kiselőadást tartani, esszét készíteni.

Tudjanak egy egyszerű, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallamot átírni a tanult hangnemekben betűkottából a vonalrendszerben violinkulcsban.

Ismerjék a hangközöket és a hármashangzatokat alaphelyzetben.

12. évfolyam

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Éneklés			Órakeret javasolt óra-szám 14
Előzetes tudás	Az előző években megismert népzenei és műzenei szemelvények elsajátítása során kialakult éneklési képességek, zenei ismeretek.			
A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai	A tanult dalanyag ébrentartása, használatával az éneklési készség fejlesztése. További dalkincs bővítés, a helyes hangzóformálás, a pontos szövegejtés és ritmus, az intonációs biztonság, a stílusnak megfelelő, kifejező előadás.			
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök	
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Népzene: ballada: jaj-nóta, sirató, táncház, népies műdal, verbunk, csárdás; egyházzene (zsoltár, korál, népének, spirituálé); dal (népdal, műdal, egyházi és világi dal, romantikus dal, szórakoztató zenei dal)			

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Műelemzés, kreatív készségfejlesztés		Órakeret javasolt óra-szám 6
Előzetes tudás	Ritmikai és dallamvariálási készség, tonális és funkciós érzet, fejlődő formaérzék, harmóniai alapkészségek.		
A tematikai egység nevelésifejlesztési céljai	A korábbi évek generatív és kreatív készségfejlesztés tevékenységeinek ismétlése a korosztály elvárható zenei képességének és jellemző érdeklődésének megfelelő zenei példákon keresztül személyiségfejlesztés.		

Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p>Kreatív közreműködés a tanult ritmikai, metrikai, dallami és harmóniai elemekből létrehozott és a tanult formai eszközökkel szerkesztett kompozíciók megszólaltatásában.</p> <p>Rögtönzés és komponálás egyéni és csoportos formában.</p> <p>Az énekelt régi és új stílusú magyar népdalok elemzése a következő szempontok alapján: dallamvonal, sorszerkezet, hangkészlet, hangsor megállapítása, besorolás az alapvető stílusrétegekbe.</p>	<p>Egyéni, csoportos ének, ritmus, mozgás, hangszer, vizuális megoldások, szavak.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> szöveg hangsúlyok, prozódia.</p> <p><i>Matematika:</i> absztrakt gondolkodás fejlesztése</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p>	<p>Ritmushangszerek, és más hangszerek, nagy mozgástér</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Zenei szerkesztésmód (egyszólamú dallamalkotás, homofónia, polifónia). Metrumfajta (egyszerű, összetett, aszimmetrikus). Hármashangzatok. Visszatérő sorszerkezet, kvintváltás, pentaton hangsor, ereszkedő dallamvonal, kupolás dallamrajz.</p>		

Tematikai egység/ Fejlesztési cél	Zenei reprodukció Felismerő kottaolvasás, zeneelméleti ismeretek, dallamírás		Órakeret javasolt óra-szám 20
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Az előző években megszerzett zeneelméleti alapismeretek a hagyományos klasszikus zenei notációról.</p>		
<p>A tematikai egység nevelésfejlesztési céljai</p>	<p>Az eddig tanult felismerő kottaolvasási és zenei ismeretek megerősítése, rendezése az ismétlés és az összefüggések feltárása által. A további gyakorlás a befogadást és a felidézést kísérő kottakövetéssel valamint gyakorlott kottaolvasás alkalmazásával.</p>		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök

<p>A tanult anyagban leggyakrabban előforduló zenei műszavak, fogalmak, előadási jelek, hangszerek ismerete (lásd Szakkifejezések). Oktávig terjedő hangközök (csak a tiszta, kis és nagy), alaphelyzetű hármashangzatok ismerete és lejegyzése szolmizációs nevekkal. Periódus terjedelmű klasszikus témák éneklése. Egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallam átírása betűkottából a vonalrendszerbe violinkulcsban (2#-2b-ig)</p>	<p>Közös kottaolvasás tábláról énekkal, lehetőség szerint egyénileg hangszerekkel.</p>	<p><i>Vizuális kultúra:</i> vizuális jelek és jelzések használata.</p>	<p>Ötvonalas tábla, interaktív tábla, számítógép.tankönyv</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Ambitus, atonalitás, dodekafónia, kromatika, mazurka, staccato, ostinato</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás Zenetörténet</p>	<p>Órakeret javasolt óra-szám 14</p>
<p>Előzetes tudás</p>	<p>Korábbi évek során megszerzett kompetenciák, nyitott hozzáállás, zenei emlékek, tapasztalatok, koncertélmények.</p>	

<p>A tematikai egység nevelésfejlesztési céljai</p>	<p>A befogadás pályáinak szélesítésével, személyes – esztétikai, intellektuális, gyakorlati – zenei élmények szerzésével, irányított és önálló feldolgozással a személyiség és az esztétikai érzék fejlesztése.</p>		
<p>Ismeretek/fejlesztési követelmények</p>	<p>Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák</p>	<p>Kapcsolódási pontok</p>	<p>Tananyagok</p>

<p>A zene rendszerezésének különböző szempontjai (pl. kronológia, műfaj, forma, funkció, abszolút zene – programzene): A romantikus dal, jellegzetes vonásainak ismerete.</p> <p>A programzene jellemzése. A szimfonikus költemény műfaji meghatározása.</p> <p>Liszt Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása. A nemzeti romantika jellemzése. Erkel Ferenc életútjának vázlatos ismertetése, főbb műveinek felsorolása.</p> <p>A zenei impresszionizmus bemutatása (melodika, ritmika, hangkészlet, hangszerelés)</p> <p>Bartók Béla és Kodály Zoltán életművének bemutatása (életút, főbb művek).</p> <p>A XX. század főbb zenei irányzatainak megnevezése.</p> <p>Kortárs magyar szerzők és főbb műveik felsorolása.</p> <p>Az amerikai zene fejlődésének, a dzsessz és hatásának leíró jellegű bemutatása.</p> <p>A zene kapcsolatainak feltárása a társművészetekkel, irodalommal, történelemmel, kultúrtörténettel a szintézis teremtés igényével</p>	<p>Tanulói kutatás, információgyűjtés könyvtár, internet segítségével, kiselőadások. Tanulói hangszeres bemutatás, tanári hangszeresenekes előadás.</p> <p>Hangversenylátogatás. Elektronikus forrás.</p>	<p><i>. Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Történelem, társadalmi és állampolgári ismeretek:</i> a zene történelmi kapcsolódásai, zene a főúri rezidenciákon, zene a liturgiában, polgárosodás és a nyilvános koncerttermek, operaházak.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Informatika:</i> információgyűjtés az internet segítségével.</p>	<p>Jó minőségű CD- és DVD-lejátszó, erősítő, hangszórók, számítógép internetkapcsolattal, Zenehallgatás CD-k a 9-10. évfolyam számára, tankönyv, hangtár, hozzáférhető hanganyag.</p>
<p>Kulcsfogalmak/ fogalmak</p>	<p>Népzene – műzene, világi zene – egyházzene, abszolút zene – programzene, komolyzene-populáris zene, alkalmazott zene, Lásd: Szakkifejezések jegyzéke</p>		

<p>Tematikai egység/ Fejlesztési cél</p>	<p>Zenei befogadás Zenehallgatás</p>	<p>Órakeret javasolt óra-szám 10</p>
---	---	---

Előzetes tudás	A zenemű gondolati tartalmát közvetítő kifejezőeszközök átélésének és értelmezésének képessége. A korábban tanult jellegzetes zeneművek részleteinek felismerése.		
A tematikai egység nevelésfejlesztési céljai	A befogadói kompetencia erősítése az ismeretek kronológiai rendszerezésével. Tájékozottság a zeneművek műfajában és a zenei stílusokban. Önálló „elemzés”, véleménykifejtés.		
Ismeretek/fejlesztési követelmények	Pedagógiai eljárások, módszerek, szervezési- és munkaformák	Kapcsolódási pontok	Taneszközök
<p>A Műjegyzékben szereplő művek felismerése a továbbiakban megadott szempontok szerint, CD vagy hangkazettáról történő lejátszás alapján. Népi hangszerek: furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom felismerése, megnevezése. Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Erkel Ferenc, Liszt Ferenc, Verdi, Muszorgszkij.</p> <p>Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Ravel XX. századi és kortárs zene</p> <p>Korszak, zeneszerző, mű és műfajának meghatározása a megadott zeneszerzők műveinek alapján: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Orff, Gershwin</p>	<p>Tanulói kutatás, információgyűjtés könyvtár, internet segítségével, kiselőadások. Tanulói hangszeres bemutatás, tanári hangszeres énekes előadás.</p> <p>Hangversenylátogatás. Elektronikus forrás.</p>	<p><i>Magyar nyelv és irodalom:</i> a műzene irodalmi kapcsolódásai, átköltés, humor.</p> <p><i>Idegen nyelvek:</i> zenehallgatási anyag idegen nyelven.</p> <p><i>Vizuális kultúra:</i> önkifejezés, érzelmek kifejezése többféle eszközzel.</p> <p><i>Informatika:</i> zenei információgyűjtés és az internet segítségével).</p>	<p>Jó minőségű CD- és DVDlejátszó, erősítő, hangszórók, számítógép internetkapcsolattal, Zenehallgatás CDa 9-10. évfolyam számára, hangtár, hozzáférhető hanganyag.</p>
Kulcsfogalmak/ fogalmak	Stílusjegy, műfaj. Lásd: Szakkifejezések jegyzéke		

Zenehallgatás anyaga

Népi hangszerek felismerése, megnevezése (furulya, duda, citera, tekerő, cimbalom) a tankönyvhöz tartozó hanganyagokról.

Chopin: a-moll Mazurka

Schubert: Erlkönig

Liszt Ferenc: Les Préludes

Erkel Ferenc: Bánk bán (Keserű bordal, Hazám, hazám)

Erkel Ferenc: Hunyadi László (Palotás, Meghalt a cselszövő)

G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kora

M. Muszorgszkij: Egy kiállítás képei

M. Ravel: Bolero

Bartók Béla: Concerto

Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára (V.,VI. ajtó)

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus

Kodály Zoltán: Galántai táncok (rondótéma)

G. Gershwin: Rhapsody in Blue

C. Orff: Carmina Burana – (O, Fortuna, In Taberna)

Bernstein: West Side Story (America, Tonight)

A továbbhaladás feltételei

A tanulók az énekes anyagból 11 népdalt két versszakal emlékezetből, és 10 műdalt és műrészletet részben kottából, részben emlékezetből kifejezően énekelnek csoportosan és egyénileg acapella és választhatóan hangszeres előadásban.

A tanulók a generatív tevékenységek eredményeként érzékeljék, ismerjék fel a zenei kifejezés, a forma, műfaj és a zenei eszközök közti összefüggéseket. A kottakép elemeit és az alapvető zenei kifejezéseket ismerjék fel, értelmezzék, reprodukálják. A tanulók ismerjék fel a zenehallgatási anyag műveit 2-3 perces részletek alapján is.

Tudjanak tájékozódni a tanult műfajokban, stíluskorszakokban, tudjanak róluk – írásban és szóban – kiselőadást tartani, esszét készíteni.

Tudjanak egy egyszólamú, hangnemben maradó, periódus terjedelmű dallamot átírni a tanult hangnemekben betűkottából a vonalrendszerben violinkulcsban.

Ismerjék a hangközöket és a hármashangzatokat alaphelyzetben.

Ismerjék az egyes zenetörténeti korok és a kapcsolódó társművészetek összefüggéseit. Ismerjék Liszt Ferenc, Erkel Ferenc, Bartók Béla és Kodály Zoltán életútját.

Műjegyzék

Népdalok:

A bolhási kertek alatt...

A Vidróczki híres nyája... A csitári hegyek alatt...

Által mennék én a Tiszán...

A szeretet próbája

Béres legény...

Bús a kis gerlice...

Duna parton van egy malom...

Elindultam szép hazámból...

Erdő mellett estvéledtem...

Műdalok, műzenei szemelvények:

Ut queant laxis.

Dies irae... - gregorián dallam

Moniot d' Arras: Nyári ének

Este van már... Gyújtottam gyertyát...

Hej rozsmaring, rozsmaring... Körösfői kertek alatt...

Leszedik a szőlőt... Magos a rutafa...

Megrakják a tüzet...

Rákóci kocsmába...

Röpülj páva, röpülj...

Széles a Balaton vize...

Szép a gyöngyvirág egy csokorba...

Szivárvány havasán...

Tiszán innen, Dunán túl...

Tinódi Lantos Sebestyén: Egervár viadaljáról való ének

Ungaresca (Édes rózsám ...)

J. S. Bach: Már nyugosznak a völgyek - korál dallam

G. F. Händel: Győzelmi kórus - első szakasz

G. F. Händel: Csordul a könnyem

Vivaldi: A négy évszak – Tavasz-téma

J. Haydn: Szerenád

W. A. Mozart: Vágyódás a tavasz után - 1. versszak

L. van Beethoven: A tarisznyás fiú dala (Mormotás fiú dala) L. van Beethoven: IX. szimfónia
- IV. tétel - Örömóda Simonffy Emil: Három a tánc...

F. Schubert: Pusztai rózsa

Erkel Ferenc: Bánk bán – Keserű bordal

Liszt Ferenc: Hajnalozó

G. Verdi: Nabucco - Rabszolgák kara (a téma első része)
Gaudeamus igitur

M. Ravel: Bolero - a téma első része

Kodály Zoltán: Psalmus Hungaricus – Zsoltár dallam

Kodály Zoltán: Galántai táncok - rondótéma

Bartók Béla: Este a székelyeknél - főtéma

Bartók Béla: A kékszakállú herceg vára című opera az V. ajtó - téma

G. Gershwin: Porgy és Bess című opera – Porgy dala

G. Gershwin: Kell a ritmus

Szakkifejezések

alaphang
allegro alt
ambitus
andante ária
atonalitás
ballada
bariton
basszus
bicinium
bővített hármashangzat
coda concerto concerto
grosso crescendo da
capo dalciklus dalforma
daljáték decrescendo
dinamika dodekafónia
duett duó dúr
egynemű kar
előjegyzés
forte fuga
giusto hangköz
hangnem
hangnevek
hangsor hangzat
homofon
imitáció
improvizáció
induló
intermezzo
kamarazene
kánon kantáta
korál
Köchel-jegyzék kromatika

kvarsett
kvintett legato
Lied madrigál
mazurka
metronóm
metrum
mezzoforte
mezzopiano
mezzoszoprán
mise
moderato
moll
motetta
nőiakar
nyitány
opera opus
oratórium
partitúra
passió
pentatónia
periódus
piano
polifon
preludium
staccato
szekvencia
szextett
szillabikus recitativo
rondó rubato
szvit szimfónia
szimfónikus költemény
szonáta szoprán
variáció vokális
vonósnégyes